

1	9	0	1	3	9	8	3	9	1	9	9	5	4	9	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Statisztikai számjel

Közhasznú Társadalmi Szervezet neve: Magyar Helsinki Bizottság
Közhasznú Társadalmi Szervezet címe: 1054. Budapest, Bajcsy-Zs. út 36-38.

Közhasznú beszámoló

2005.
Üzleti évről

Keltezés: Budapest , 2006.05.31.

a vállalkozás vezetője
(képviselője)

P.H.

1 9 0 1 3 9 8 3 9 1 9 9 5 4 9 0 1

Statistikai számjel

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
Közhasznú Társadalmi Szervezet
Közhasznú Egyszerűsített éves beszámoló MÉRLEGE
Eszközök (aktívák)

Az üzleti év mérlegfordulónapja: 2005.12.31 (év. hó.nap)

Adatok e Ft-ban

Ssz	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a.	B	C	d	E
01	A. Befektetett eszközök (02.+04.+06. Sor)	1 956		2 141
02	I. Immateriális javak	160		216
03	02.sorból: Immateriális javak érték helyesbítése			
04	II. Tárgyi eszközök	1 796		1 925
05	04.sorból : Tárgyi eszközök érték helyesbítése			
06	III. Befektetett pénzügyi eszközök			
07	06.sorból: Befektetett pénzügyi eszközök érték helyesbítése			
08	B. Forgóeszközök (09.+10.+11.+12.sor)	46 467		42 047
09	I. Készletek			
10	II. Követelések	3 959		2 326
11	III. Értékpapír			
12	IV. Pénzeszközök	42 508		39 721
13	C. Aktív időbeli elhatárolások	0		
14	Eszközök összesen (01.+08.+13. Sor)	48 423		44 188

Keltezés: Budapest, 2006.05.31

a vállalkozás vezetője
(képviselője)

P.H.

1 9 0 1 3 9 8 3 9 1 9 9 5 4 9 0 1

Statisztikai számjel

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
Közhasznú Társadalmi Szervezet
Közhasznú Egyszerűsített éves beszámoló MÉRLEGE
Források (passzívák)

Az üzleti év : 2005.12.31.(év/hó/nap)

Adatok e Ft-ban

Ssz	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a.	B	C	D	E
15	D. Saját tőke (16+18+19+20+21+22+23 sor)	37 323		35 044
16	I.Jegyzett Tőke	15 463		15 463
17	II.Tőkeváltozás/ eredmény	15 486		21 859
18	III.Lekötött tartalék			
19	IV.Értékelési tartalék			
20	V.Tárgyévi eredmény közhasznú tevékenységből	+6 374		-2 278
21	VI. Tárgyévi eredmény vállalkozási tevékenységből			
22	E.Céltartalékok			
23	F.Kötelezettségek (26+27+28 sor)	11 100		9 144
24	I.Hátrasorolt Kötelezettségek			
25	II. Hosszú lejáratú kötelezettségek			
26	III.Rövid lejáratú kötelezettségek	11 100		9 144
27	G.Passzív időbeli elhatárolások	0		0
28	Források Összesen (15+24+25+29 sor)	48 423		44 188

Keltezés: Budapest , 2006.05.31. _____

a vállalkozás vezetője (képviselője)

P.H.

1 9 0 1 3 9 8 3 9 1 9 9 5 4 9 0 1

Statistikai számjel

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
Közhasznú Társadalmi Szervezet
 Közhasznú Egyszerűsített éves beszámoló
 Eredménykimutatás

Az üzleti év mérlegfordulónapja: 2005.12.31 (év/hó/nap)

Adatok e Ft-ban

Ssz	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a.	B	C	d	E
A.	Összes közhasznú tevékenység bevétele	149 862		140 711
1.	Közhasznú célra, működésre kapott támogatás	139 397		135 267
a.	Alapítótól			
b,	Központi költségvetésből			
c,	Helyi Önkormányzattól			
d.	Egyéb			561
	Ebből 1 %-os.....	389		561
2.	Pályázati úton elnyert támogatás			500
3.	Közhasznú tevékenységből származó bevétel	9 889		4 102
4.	Tagdíjból származó bevétel			80
5.	Egyéb bevétel	187		201
B.	Vállalkozási tevékenység bevétele	0		0
C.	Összes bevétel	149 862		140 711
D.	Közhasznú tevékenység ráfordításai	143 488		142 989
	Anyagjellegű ráfordítások	120 067		114 682
	Személyi jellegű ráfordítások	19 522		25 757
	Értékcsökkenési leírás	1 789		1 314
	Egyéb ráfordítások	28		8
	Pénzügyi műveletek ráfordításai	2 082		1 228
	Rendkívüli ráfordítások	0		0
E.	Vállalkozási tevékenység költségei	0		0
	Anyagjellegű ráfordítások			
	Személyi jellegű ráfordítások			
	Értékcsökkenési leírás			
	Egyéb ráfordítások			
	Pénzügyi műveletek ráfordításai			
	Rendkívüli ráfordítások			
F.	Összes ráfordítás	143 488		142 989
G.	Adózás előtti vállalkozási eredmény (C-F)	+6 374		-2 278
H.	Adófizetési kötelezettség	0		0
I.	Tárgyévi vállalkozási eredmény (G-H)	+6 374		-2 278
J.	Tárgyévi közhasznú eredmény (A-D)	+6 374		-2 278

Keltezés: Budapest , 2006.05.31.

a vállalkozás vezetője (képviselője)

P.H.

TÁJÉKOZTATÓ ADATOK
2005.12.31.

adatok e Ft-ban

Személyi jellegű ráfordítások	25757
Béreköltség	15569
Személyi jellegű egyéb kifizetések	4659
Bérfelrakások	5529

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

KÖZHASZNÚ JELENTÉS A 2005-ÖS ÉVRŐL

- 1) A Magyar Helsinki Bizottság 1989. október 9-én alakult, 1998. szeptember 1-től kiemelkedően közhasznú egyesület.
A Bizottság 2005. évi számviteli beszámolóját külső könyvelő cég készíti.
- 2) A Bizottság költségvetési támogatást 2005. évben nem kapott.
- 3) Az Egyesület vagyoni felhasználásában veszteség keletkezett.
- 4) **Kapott támogatások összege:**

ADOMÁNYOZÓ	2005
Nyílt Társadalom Intézet (Open Society Institute) – Intézményi támogatás a Bizottság emberi jogvédő tevékenységéhez	11 592 096,- Ft
Nyílt Társadalom Intézet (Open Society Institute) – Internship Initiative 2005	3 965 363,- Ft (20 278,- USD)
Soros Alapítvány – Intézményi Támogatások Program (személyi kifizetések, felújítási költségek)	15 500 000,- Ft ¹
Európai Menekültügyi Alap – „Jogi segítségnyújtás nemzetközi védelemre szorulóknak” program	6 983 963,- Ft
ENSZ Menekültügyi Főbiztossága – „Menedékkérők Hatékony Jogvédelme” program	29 388 972,- Ft
ENSZ Menekültügyi Főbiztossága – „Regionális Menedékjogi Jogklinika (LARC) Program”	15 773 441,- Ft
Soros Alapítvány – „Regionális Menedékjogi Jogklinika (LARC) Program”	1 850 000,- Ft
Európai Közösség Phare Access 2002 program – „A fogvatartás emberi jogi megfigyelése Magyarországon”	1 211 068,- Ft
Európai Menekültügyi Alap Közösségi Akciók (Refugee Law Reader)	8 997 529,- Ft (36 110,- EUR)
Európai Menekültügyi Alap Közösségi Akciók (COI Network)	1 287 217,- Ft
Európai Közösség EIDHR-program – „A kínzás megelőzése Közép- és Kelet-Európában” (a Bolgár Helsinki Bizottság partnereként)	9 098 412,- Ft
Holland Külügyminisztérium MATRA Program – „Büntetőjogi Segítségnyújtási Program”	27 710 515,- Ft
Slovenska Filantropija	386 502,- Ft (1 585,- EUR)
Nemzetközi Visegrád Alapítvány (5127-2003)	216 891,- Ft (885,63 EUR)
Nemzetközi Visegrád Alapítvány (03524-IVF)	984 000,- Ft (4 000,- EUR)
Humanist Institute for Co-operation with Developing Countries (HIVOS) – IHF 2005. évi Közgyűlése (Türkmen résztvevők költségei)	1 050 630,- Ft ² (4 200,- EUR)
Nemzeti Civil Alapprogram	500 000,- Ft
Nemzeti Civil Alap (Országos Kollégium) – működési	1 107 000,- Ft

¹ Az összegből 5 500 000,- Ft került jóváírásra a Magyar Helsinki Bizottság számláján, a fennmaradó összeg, 10 000 000,- Ft nem került jóváírásra a bizottság bankszámláján, ezen kifizetések lebonyolítása közvetlenül a Soros Alapítványtól történik.

² A támogatásból 1 063 Eur-t visszautaltunk.

támogatás	
MacArthur Foundation – „Az emberi jogok húsz évvel ezelőtt ...” konferencia és a Magyar Helsinki Bizottság munkáját bemutató könyv kiadása	5 200 000,- Ft (25 000,- USD)
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – „Az emberi jogok húsz évvel ezelőtt ...” konferencia záróestjén tartandó fogadás	405 000,- Ft
Szerencsejáték Rt. – „Az emberi jogok húsz évvel ezelőtt ...” nemzetközi konf. költségei	1 000 000,- Ft
SZJA 1%	560 820,- Ft
Fischer Ádám magánadományozói támogatás	506 000,- Ft (2 000,- EUR)
Igazságügyi Minisztérium – Jogi Segítségnyújtó Szolgáltatás	1 909 000,- Ft
Tagdíjból származó bevétel	80 000,-
Közhasznú tevékenységből származó bevétel	812 310,- Ft
Egyéb támogatás (nemzetközi konferenciák utazási ktg.-e, árfolyamnyereség, kamatbevétel)	2 634 271,- Ft
Összesen	150 711 000,- Ft

- 5) A Magyar Helsinki Bizottság tisztségviselői közül Kőszeg Ferenc, és dr. Pardavi Márta kapott munkabér jellegű juttatást. Kőszeg Ferenc 2005. március 31-ig kapta a bérjellegű juttatást, melynek havi bruttó összege: 57 000,- Ft. Dr. Pardavi Márta egész évben kapta a bérjellegű juttatást, melynek havi bruttó összege 2005. 03.31-ig: 53 000,-Ft/hó utána 116 925,- Ft/hó.
- 6) A Bizottság kiemelten közhasznú tevékenysége a Khtv. 26. § c. pontja alapján, hogy
11. elősegítse a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének megvalósulását,
 12. fellépjen az emberi és állampolgári jogok védelmében,
 13. támogassa a magyarországi és határon túli nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak teljes körű érvényesülését.

E célok és feladatok megvalósítása érdekében a Bizottság ingyenes jogi tanácsadást, szükség esetén jogi képviseletet biztosít azoknak a személyeknek és csoportoknak, akiknek és amelyeknek emberi, közösségi jogait sérelem érte; érdekükben fellép a nyilvánosság előtt is.

7) A Magyar Helsinki Bizottság 2005. évi tevékenységének leírását lásd külön mellékletben.

Budapest, 2006. május 29.

Kőszeg Ferenc
Elnök
Magyar Helsinki Bizottság

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG TEVÉKENYSÉGE 2005-BEN

A Magyar Helsinki Bizottság 1989-ben alakult, kiemelkedően közhasznú egyesület. A Nemzetközi Helsinki Szövetség (International Helsinki Federation) magyar tagszervezete, a Menekültek és Száműzöttek Európai Tanácsának (European Council on Refugees and Exiles) tagja.

Szervezetünkéről részletes tájékoztatást nyújt honlapunk: www.helsinki.hu

CÉLJAINK

A Magyar Helsinki Bizottság figyelemmel kíséri a nemzetközi emberi jogi dokumentumokban biztosított emberi jogok magyarországi érvényesülését, és a közvélemény tájékoztatása mellett jogi segítséget nyújt azoknak, akinek emberi jogait a hatóságok megsértették. Erőfeszítéseket tesz, hogy a hazai jogszabályokban következetesen érvényesüljenek az emberi jogi normák. Működési területén elősegíti a jogi oktatást és továbbképzést Magyarországon és a régióban. Tevékenységének két fő területe a menekülők és a más nemzetközi egyezmények alapján oltalomra szoruló külföldiek jogainak védelme, továbbá a rendvédelmi szervek és az igazságszolgáltatás működésének nyomon követése. Megkülönböztetett figyelmet fordít a fogva tartottak helyzetére, a védelemhez való jog és a törvény előtti egyenlőség elvének tényleges érvényesülésére.

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG TEVÉKENYSÉGE 2005-BEN

2005-ben a Magyar Helsinki Bizottság több szinten hozzájárult az emberi jogok magyarországi érvényesülésének fejlődéséhez.

Meggyőződésünk, hogy feladatunkat úgy tudjuk leghatékonyabban ellátni, ha a jogi segítségnyújtó és emberi jogi megfigyelő programok közvetlen gyakorlati hatásait a jogérvényesülést kutató, valamint jogi reformokat ösztönző programok eredményeivel kombináljuk. A jogi segítségnyújtás konkrét szintjére tehát rá kell épülnie egy absztraktabb, a jogrendszer fejlődését a jogalkotás befolyásolása révén előmozdító feladatkörnek, továbbá olyan oktatási-kutatási tevékenységeknek, amelyek a gyakorlati jogi segítségnyújtásban részt vevők munkájának hatékonyságát növelik.

A Bizottság számos területen együttműködött a közép-európai régió, illetve Európa más emberi jogi szervezeteivel, különösen az Emberi Jogok Nemzetközi Helsinki Szövetsége (International Helsinki Federation for Human Rights, IHF) valamint a Menekültek és Száműzöttek Európai Tanácsa (European Council on Refugees and Exiles, ECRE) tagszervezeteivel.

1. Jogi segítségnyújtó programok

A Magyar Helsinki Bizottság jogi segítséget nyújt a hozzá fordulóknak: mindenekelőtt a hatóságok által elkövetett jogsértések áldozatainak, a fogvatartottaknak és a nemzetközi szerződések alapján védelemre szoruló külföldieknek.

A jogi segítségnyújtásról szóló, 2004 áprilisában hatályba lépett törvény alapján 2004 szeptembere óta a Bizottság – élve a törvény által a civil szervezetek részére biztosított lehetőséggel – jogi segítő szervezetként is regisztrált. Az IM Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálatával együttműködve a Bizottság a jogi segítségnyújtást szakterületére korlátozottan és havonta legfeljebb 5 ügyben vállalja: a Bizottsággal együttműködő ügyvédekkel keresztül menedékjogi eljárásokban, egyes idegenrendészeti eljárásokban (kiutasító határozat elleni felülvizsgálati kérelem és az idegenrendészeti őrizetben lévők ügyei), valamint a fogvatartottak jogszabályban biztosított jogainak érvényesítése terén nyújt jogi segítséget.

1.1. Jogi segítségnyújtás emberi jogi jogsértések esetén

A Magyar Helsinki Bizottság 1995 óta nyújt ingyenes jogi segítséget a hatóságok által elkövetett jogsértések áldozatainak. A jogi segítség a szóbeli tanácsadástól a beadványok előkészítésén át a jogi képviseletig terjed. Kiemelt fontosságúak a rendőri bántalmazással kapcsolatos ügyek: sértetti képviseletet biztosítottunk a bántalmazások áldozatainak, és gyanúsított képviseletet azoknak a bántalmazottaknak, akik ellen a rendőrség – hivatalos személy elleni erőszakra hivatkozva – feljelentést tett. Igen sok fogva tartott fordult hozzánk a fogvatartás körülményeivel kapcsolatos panaszokkal. A rendőri bántalmazással, fogva tartással kapcsolatos ügyeken túl a Tanácsadó Iroda számos esetben nyújt segítséget külföldi ügyfeleknek különböző idegenrendészeti (kiutasítás, tartózkodási engedélyek, munkavállalás, bevándorlás) és menedékjogi eljárások során. A lakosság részéről a legkülönbözőbb ügyekben érkeznek megkeresések az igazságszolgáltatással és a hatóságok (rendőrség, önkormányzatok) működésével kapcsolatban tapasztalt sérelmek tárgyában.

Az Emberi Jogi Tanácsadó Iroda keretei között 2005-ben a Bizottság által megbízott ügyvédek 452 új ügyben nyújtottak jogi tanácsot, illetve vállaltak jogi képviseletet.

Fogvatartással kapcsolatos panaszok rendőrségi fogdákból és bv-intézetekből:
290 esetben írásbeli tanácsadás és/vagy jogi képviselet / 16 esetben szóbeli tanácsadás

Idegenrendészeti eljárással kapcsolatos segítség:
53 esetben írásbeli tanácsadás és/vagy jogi képviselet / 75 esetben szóbeli tanácsadás

Menekültügyek:
31 esetben jogi képviselet / 75 esetben szóbeli tanácsadás

Rendőrségi túlkapásokkal kapcsolatos panaszok:
7 esetben a sértettek jogi képviselete / 5 esetben írásbeli tanácsadás / 7 esetben szóbeli tanácsadás

Rendőrség elleni panaszok:
4 esetben jogi képviselet

Büntető és polgári ügyek:
75 esetben írásbeli tanácsadás és/vagy jogi képviselet / 94 esetben szóbeli tanácsadás

Egyéb:
49 esetben írásbeli tanácsadás

1.2. A Magyarországra érkező menekültek védelme

A *Menedékkérők hatékony jogvédelme* program keretében a Magyar Helsinki Bizottság 2004 elején felkereste a Magyarország déli és keleti határai mentén található határőrségi intézményeket. A látogatássorozat célja az volt, hogy tapasztalatokat gyűjtsünk a szomszédos országokkal kötött visszaadási egyezmények gyakorlati alkalmazásáról, és arról, hogy mennyiben érinti ez harmadik államok polgárait (köztük menedékkérőket). A 2004-es határmegfigyelést követően a Bizottság 2005 októberében ismét felkereste a magyar-ukrán határszakasz két oldalán található határőrségi objektumokat. A látogatások során az ukrainai zárt vagy nyitott táborokban több olyan külföldivel beszélünk, akiket az ukrain vagy szlovák határőrizeti szervek fogtak el, azonban Magyarországról visszaadott menedékkérővel nem találkoztunk. Ez is megerősítette azt, hogy az utóbbi években az embercsempészek által használt útvonalak Magyarországnál északabbra tevődtek át, és az Európai Unió területére keletről érkező menedékkérők inkább Szlovákia és Lengyelország határait lépik át. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága számára készített jelentésünkben több ajánlást tettünk arra, hogyan folytatódhatna a határmegfigyelési tevékenység, illetve az ukrainai menekültsegítő civil szervezetek jogi segítségnyújtó programjainak továbbfejlesztése.

A Bizottság által megbízott ügyvédi irodákból és jogklinikákból álló hálózat a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által fenntartott befogadó állomásokon (Debrecenben, Bicskén és

Békéscsabán) és Budapesten ingyenes jogi segítséget nyújtott a Magyarországra érkező menedékkérőknek. A Határőrséggel 2002-ben aláírt együttműködési megállapodás alapján a Bizottság által megbízott ügyvédek továbbra is rendszeresen látogatták a Határőrség által fenntartott idegenrendészeti fogdákat.

2005-ben összesen 1609 új menedékkérő érkezett Magyarországra. Az ügyvédhálózat összesen 245 menedékkérőnek és 65 idegenrendészeti őrizetben lévő külföldinek nyújtott jogi segítséget.

2005 novemberében jelent meg a menedékkérőknek szóló tájékoztató füzetünk frissített kiadása magyar, angol, arab és orosz nyelven. A kiadvány közérthető módon magyarázza el a menedékjogi és az azzal összefüggő idegenrendészeti eljárásokat.

A jogi segítségnyújtó tevékenység az Európai Menekültügyi Alap és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság támogatásával valósult meg. A Bizottság jogi segítő szervezetként továbbra is részt vett az úgynevezett „nép ügyvédje” szolgáltatásban, amelynek keretében menedékkérő jogállású külföldiek is részesülhetnek államilag finanszírozott jogi segítségnyújtásban.

A Magyar Helsinki Bizottság a budapesti, győri és debreceni jogi karokon Jogklinika programot működtet. A program lehetőséget nyújt joghallgatóknak, hogy már az egyetemi éveik során ügyvédek irányítása alatt betekintést nyerjenek a menedékjogi eljárásba, és tapasztalatokat gyűjtsenek a hazai és nemzetközi menedékjogi és idegenrendészeti jogalkalmazás gyakorlatáról. E mellett a programban részt vevő joghallgatók jogi tanulmányaik során specializált elméleti képzésben vesznek részt, melynek keretében megismerik a magyar menekültügyi és idegenrendészeti szabályozást és a nemzetközi menedékjogi, emberi jogi normákat. Az egyetemi képzésben növekvő hangsúlyt kapott a közös menedékjogi politikával kapcsolatos európai uniós joganyag.

2005-ben – az előző évekhez hasonlóan – a Magyar Helsinki Bizottság szorosan együttműködött más magyar és európai menekültsegítő civil szervezetekkel is, főként az Európai Menekültügyi Tanács (European Council on Refugees and Exiles, ECRE) tagjaival.

2005 májusában a Magyar Helsinki Bizottság volt a házigazdája az Európai Menekültügyi Tanács (European Council on Refugees and Exiles, ECRE) Sopronban, „Új Európa – régi kihívások” címmel tartott közgyűlésének, amelyen majdnem minden európai ország főbb menekültügyi civil szervezete megjelent. A közgyűlés lehetőséget adott a közép-európai új EU-tagállamokban működő menekültsegítő szervezeteknek arra, hogy bemutassák az uniós migrációs és menekültpolitika közép-európai országokra gyakorolt hatását.

Partnerként több olyan nemzetközi projektben vettünk részt, amely részben az Európai Menekültügyi Alap támogatásával valósulnak meg:

- 2005-ben tovább folytatódott a 2004-ben elindított *Refugee Law Reader* (www.refugeelawreader.org), – az első átfogó, internet-alapú menekültjogi szakszöveggyűjtemény – működtetése és fejlesztése. A gyűjtemény az összetett és igen gyorsan fejlődő nemzetközi menekültjog tanulmányozásához készült elsősorban egyetemi tanárok, diákok, kutatók és aktivisták részére. A Reader weboldalának 2005-ben több mint 25,000 látogatója volt, a közép-kelet-európai régióban több mint 20 egyetemi menedékjogi kurzus alapjául szolgált az online kiadvány.
- *Country of Origin Information Network and e-Training*: A bécsi ACCORD nevű országinformáció-kutató szervezettel közösen a projekt keretében egy online képzési tanterv kidolgozásában vettünk részt, valamint 2005 decemberében házigazdái voltunk az európai országinformáció-kutató szervezetek nemzetközi konferenciájának.
- *Information and Co-operation Forum*: A lengyel, cseh, német, szlovák, osztrák és szlovén partnerekkel végrehajtott projekt keretében a menedékkérők fogadásának minimumszabályairól szóló uniós irányelv érvényesülését vizsgáltuk.

Áprilisban rendeztük meg a Public Interest Law Initiative nevű jogfejlesztő szervezettel közösen az Ötödik nemzetközi menedékjogi perbeszédmondó versenyt. A 2001 óta minden évben megrendezett verseny célja, hogy lehetőséget teremtsen jogklinikai oktatásban részt vevő hallgatók számára, hogy

nemzetközileg elismert menedékjogi szakértők segítségével fejlesszék jogi érveléstechnikájukat és nemzetközi menekültjogi tudásukat.

2. A fogvatartás emberi jogi megfigyelése

Az Országos Rendőr-főkapitánysággal és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságával kötött együttműködési megállapodások alapján a Bizottság megfigyelő csoportokat küld a rendőrségi fogdába és bv. intézetekbe. A program célja, hogy figyelemmel kísérje az előzetes letartóztatásban lévők és az elítéltek helyzetét, jogaik érvényesülését, kezdeményezze a tapasztalt jogsértések megszüntetését, illetve az európai normákkal ellentétes, korszerűtlen jogszabályok módosítását.

A fogdamegfigyelő program keretében két- vagy háromfős csoportok figyelik meg a rendőrségi fogdában foganatosított előzetes letartóztatás körülményeit. Az ügyvédekből, orvosokból, valamint kisebb részben szociális munkásokból és szociológusokból álló csoportok az Országos Rendőr-főkapitánysággal 1997-ben aláírt, és azóta is érvényben lévő megállapodás értelmében előzetes bejelentés nélkül, bármely napszakban látogatást tehetnek a rendőrségi objektumokban, a biztonsági szabályok betartásával beléphetnek a fogdába, a zárkákba, valamint az előállító helyiségekbe, és biztonsági felügyelet mellett, de ellenőrzés nélkül beszélgetést folytathatnak, kérdőíves interjú készíthetnek a fogva tartottakkal. A megfigyelő csoportok két-két tagja havonta összesen három látogatást tesz a rendőrségi fogdában. A csoportvezető feladata, hogy minden látogatás után jelentést készítsen a Bizottság számára, illetve, amennyiben a megfigyelés során a csoport tagjai valamilyen visszasságot tapasztaltak, erről levelet írjon a fogda fenntartásáért felelős rendőri vezetőnek. A beszámoló hitelességéért a csoportvezető viseli a felelősséget.

A Bizottság megfigyelő csoportjai 2005-ben összesen 162 látogatást tettek rendőrségi fogdában. A rendőrségi fogdákkal összefüggésben tapasztalt anomáliák jelentős része a védővel, illetve a külvilággal való kapcsolattartási jogokat érinti. Igen sok panaszt észleltünk a fogvatartási körülményekkel kapcsolatban is.

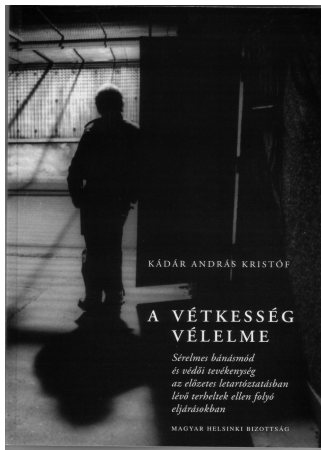
Börtönmegfigyelő csoportjaink összesen 7 bv. intézetet kerestek fel 2005-ben, ahol az alábbi jellemző problémákat tapasztalták. (A börtönlátogatásokról készített jelentések a BVOP-val való egyeztetést követően a Bizottság honlapján olvashatóak.)

- A Bizottság tapasztalatai szerint az előzetes letartóztatottak számára problémát okozott, hogy családtagjaiktól tisztasági csomagot sem kaphattak addig, amíg az ügyész nem engedélyezte a kapcsolattartást. Jelzésünk alapján a BVOP módosította az álláspontját, így azok számára is lehetővé tette a tisztasági csomag fogadását, akiknek még nem volt engedélyezett kapcsolattartója. A Legfőbb Ügyészség állásfoglalása tartalmazza, hogy maga a csomagküldés nem minősül kapcsolattartásnak, tehát kapcsolattartási engedély nélkül is lehet csomagot küldeni.
- A Nagyfai Országos Bv. intézetben a Bizottság azt tapasztalta, hogy a fogház végrehajtási fokozatba sorolt elítéltek intézetben belüli mozgására a jogszabályi előírásokhoz képest szigorúbb, a börtön fokozatnak megfelelő szabályok vonatkoznak. A Bizottság jelentésében jelezte a jogellenes gyakorlatot, amelynek nyomán a fogházas elítélteknek külön sétálókörletet alakítanak ki, illetve a körleten belüli mozgásukat nem korlátozzák.
- A Nagyfai bv. intézetről szóló jelentés alapján az ÁNTSZ rendkívüli vizsgálatot tartott az intézetben a rossz vízminőség miatt. A vizsgálat megállapította, hogy a csapvízben található káros anyagtartalom – esetenként jelentősen – meghaladja az EU-s határértékeket. Ez 2008-tól súlyos jogszabálysértésnek minősül, tehát a BVOP-nak időközben intézkednie kell új víztisztító berendezés installálása érdekében.
- A Bizottság székesfehérvári és kaposvári látogatásai alapján jelezte a BVOP-nak, hogy az előzetes letartóztatottak külvilággal való kapcsolattartásában súlyos gyakorlati problémákat okozhat az, ha a fogvatartott engedélyezett kapcsolattartójának lakcímében változás történik, mivel ilyenkor a kapcsolattartó személyét ismételten engedélyeztetni kell, amely igen hosszadalmas folyamat. A BVOP elfogadta a Bizottság felvetését, és a problémára immár két, gyakorlati szempontból megfelelő megoldás látszik körvonalazódni (az ügyész vagy automatikusan engedélyezi a megváltozott lakcímű kapcsolattartót, vagy az engedélybe más, nem változó személyi adatokat foglalnak bele).
- Kaposváron további problémát okozott az a jogszabálysértő gyakorlat, hogy a napi séta alkalmával az előzetes letartóztatottak egyáltalán nem beszélgethettek senkivel. A Bizottság látogatását követően az intézet vezetése változtatott ezen a gyakorlaton és immár a

jogszabályoknak megfelelően csak az azonos bűncselekmény szereplői kerülnek elkülönítésre séta közben.

- A Helsinki Bizottság közbenjárására a BVOP több alkalommal engedélyezte, hogy egy fogvatartott más bv. intézetben kerüljön elhelyezésre, mert az illető panaszkodott, hogy a távolság miatt nehézségekbe ütközik a családtagjaival való kapcsolattartás vagy az adott intézetben nincsen képzési lehetősége.

2005. július 8-án a rendőrségi fogdák és börtönök emberi jogi megfigyelését végző programunk keretében szakmai kerekasztalt szerveztünk a készülő új Bv-kódexről, amelynek tervezetéhez több alkalommal is fűztünk észrevételeket. A rendezvényre meghívást kaptak azon állami és civil szervezetek, amelyek részt vesznek a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvénytervezet megalkotásában, illetve amelyek észrevételeket tettek az eddigi jogalkotási folyamat során (Igazságügyi Minisztérium, BVOP, Legfelsőbb Bíróság, Legfőbb Ügyészség, Fővárosi Bíróság, Budapesti Ügyvédi Kamara, Társaság a Szabadságjogokért). A kerekasztalt az Európai Unió Phare Access programja és a Nyílt Társadalom Alapítvány támogatta. A rendezvény ahhoz is hozzájárult, hogy a Bizottság a készülő Bv-kódexnek a kormány elé kerülő utolsó változatát is megkapta az Igazságügyi Minisztériumtól és ahhoz észrevételeket fűzhetett.

A vétkeesség vélelme: Sérelmes bánásmód és védői tevékenység az előzetes letartóztatásban lévő terheltek ellen folyó eljárásokban címmel 2004 őszén megjelentetett kötet angol nyelvű változata 2005 februárjában látott napvilágot *Presumption of Guilt: Injurious Treatment and the Activity of Defense Counsels in Criminal Proceedings against Pre-trial Detainees* címmel.

A Bizottság két jogismertető kiadványt adott ki a fogvatartás és rendőri intézkedések témájában. A *Tájékoztató füzet az előállításra az őrizetben és előzetes letartóztatásban lévők fogva tartására vonatkozó szabályokról* című füzetet magyar, angol, orosz, német, román, arab és szerb nyelven jelentettük meg. Azok részére, akik a rendőrségi intézkedések, kényszerintézkedések és más személyi szabadságot korlátozó intézkedések ellen jogorvoslással kívánnak élni, közérthető nyelven szóló, gyakorlati tanácsokat is tartalmazó „Mit tehet a törvény őre? Tájékoztató füzet a rendőrségi intézkedésekről, kényszerítő eszközökről és a hivatalos eljárásban való bántalmazásról” címmel kiadványt készítettünk.

3. Jogérvényesülést kutató és jogi reformot ösztönző programok, tevékenységek

A Magyar Helsinki Bizottság fontosnak tartja, hogy több szinten járuljon hozzá az emberi jogok magyarországi érvényesülésének fejlődéséhez. A jogi segítségnyújtó és emberi jogi megfigyelő programjaink közvetlen gyakorlati tapasztalatait és hatásait a jogérvényesülést kutató, a jogi reformokat ösztönző programjainkban is felhasználjuk. E programok tapasztalatai és olykor eredményei visszahatnak a jogi segítségnyújtás gyakorlatára is.

3.1. Modell program a kirendelt védői rendszer reformjáért

A joghoz való hozzájutás hatékony érvényesülése érdekében a Bizottság a „nép ügyvédje” rendszerbe való bekapcsolódása mellett, a Holland Helsinki Bizottsággal együttműködésben 2004 márciusában indította el a Büntetőjogi Segítségnyújtási Programot, amely a jelenlegi kirendelt védői rendszer reformjához kíván hozzájárulni. A program a Holland Külügyminisztérium MATRA programjának – és kisebb részben az Európai Bizottság kínzás elleni projektjének – támogatásával valósul meg.

A program keretében a Bizottság – egy nyilvános felhívást követően – 40 ügyvéddel kötött szerződést arra, hogy ellássák összesen 120 olyan rászoruló terhelt védelmét, akinek az esetében kötelező a védelem a büntetőeljárás törvény értelmében, de jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt nincs lehetősége védő meghatalmazására.

A program felügyeletét és azon belül a védői tevékenység színvonalának nyomon követését a Budapesti Ügyvédi Kamara, az Igazságügyi Minisztérium és a Helsinki Bizottság egy-egy képviselőjéből, valamint a Helsinki Bizottság által felkért ügyvédekből és egyetemi oktatókból álló héttagú kuratórium végzi.

Az ügyfelvételi szakasz lezárultáig, 2005. január 30-ig a Bizottsággal szerződésben álló ügyvédek közel 140 esetben vállalták a gyanúsított védelmét, ezek közül azonban különböző okok miatt végül 122 maradt a programban. Ez alatt az idő alatt mindössze három esetben fordult elő, hogy a védő nem volt jelen a terhelt első kihallgatásán.

A program keretében 2005. február 9-11-én a holland jogi segítségnyújtó rendszer szakértői látogattak Magyarországra, és itt találkoztak az Igazságügyi Minisztérium, a Fővárosi Bíróság, a Budapesti Rendőr-főkapitányság, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet és a Budapesti Ügyvédi Kamara képviselőivel.

Az év során a programban részt vevő ügyvédek folyamatosan biztosították ügyfeleik védelmét. Az év végéig a 37 büntetőügy zárult le, a következő eredménnyel: 2 eset végződött felmentéssel; 7 esetben az eljárást különböző okokból megszüntették; 9 zárult megrovással, 1 személyt próbára bocsátottak, míg a fennmaradó 18 esetben a terheltet bűnösnek találták és különböző súlyú büntetésekkel sújtották.

A program célját, működési elvét és a belőle levonható következtetéseket több fórumon ismertettük, többek között a Public Interest Law Initiative és az Open Society Justice Initiative 2005. február 24-26-án, "Második Európai Fórum a Joghoz való Hozzájárásról" című, 200 fős rendezvényén, valamint a Magyar Kriminológiai Egyesület és a Budapesti Ügyvédi Kamara kirendelt védelemről tartott májusi fórumán.

3.2. A jogszabály-alkotási folyamat során tett észrevételek

2005 tavaszán az Igazságügyi Minisztérium felkérésére észrevételeket tettünk a büntetőeljárás törvény azon módosítási javaslataira, amelyek a Bizottság tevékenységi körébe tartoztak: távollátás, a kirendelt védői intézmény működése és a panaszjog korlátozása. A 2005-ös év során a készülő büntetés-végrehajtási kódexre több alkalommal tettünk észrevételt (ld. fent), valamint az év végén a rendőrségi törvény tervezett módosítását véleményyeztük.

3.3. Nemzetközi szervezetekkel való együttműködés

2005 márciusában az Európa Tanács kínzás megelőzésére létrejött bizottsága (Committee for the Prevention of Torture, CPT) ismét időszaki látogatást tett Magyarországon. A Magyar Helsinki Bizottság a CPT-delegáció látogatását megelőzően részletes összefoglalót készített a CPT számára a kínzás tilalmának magyarországi érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatairól. A CPT-delegáció itt-tartózkodásának első napján találkozott a Magyar Helsinki Bizottsággal is, ahol a CPT-nek megküldött írásbeli anyag szóbeli kiegészítése során a rendőrségi fogdákon és büntetés-végrehajtás intézetekben fogvatartottak jogainak érvényesülésével és a fogvatartási körülményekkel, illetve a migránsok és menedékkérők őrizetével kapcsolatos kérdésekre tértünk ki.

2005 szeptemberében az Európa Tanács emberi jogi biztosa által összehívott találkozón a jogi segítségnyújtás és joghoz való hozzájárás kérdésével, a menekültek védelmével és a fogvatartási körülményekkel kapcsolatos tapasztalatainkat ismertettük.

4. Egyéb tevékenységek

Az emberi jogok a demokrácimozgalomban húsz évvel ezelőtt – az emberi jogok ma c. konferencia

2005. november 20-22-én a Magyar Helsinki Bizottság – a Nyílt Társadalom Archívummal és az IHF-el együttműködésben – nemzetközi konferenciát rendezett Budapesten *Az emberi jogok a demokrácimozgalomban húsz évvel ezelőtt – az emberi jogok ma* címmel. A konferenciának kettős célja volt. Egyrészt fel kívánta hívni a figyelmet arra, hogy milyen jelentős szerepe volt az emberi jogok ügyének és az emberi jogok képviselőit felvállaló demokratikus ellenzéknek a kelet-közép-európai rendszerváltás folyamatában, és meg kívánta mutatni, hogy a jogállami keretek megteremtődése nem tette idejét múlttá a jogok védelméért és kiterjesztéséért folyó civil társadalmi aktivitást.

A szervezők a rendezvényre meghívták az emberi jogi közélet számos neves személyiségét, mondhatni legendás hősét. Ezek közé tartozik Jurij Orlov, aki 1976-ban létre hozta a Moszkvai Helsinki Csoportot, és példát mutatott arra, hogy az 1975-ben aláírt Helsinki Záróokmányban vállalt emberi jogi kötelezettségek teljesítését a totalitárius rendszerek kormányain is számon lehet kérni. De ebbe a körbe tartozik Jeri Laber az amerikai Helsinki Watch (mai nevén: Human Rights Watch) alapító vezetője, Karl von Schwarzenberg, az IHF első elnöke, vagy Szergej Kovaljov, az Orosz Föderáció egykori emberi jogi biztosa.

A résztvevők közül a legnagyobb érdeklődés Václav Havelt fogadta. A Göncz Árpáddal folytatott beszélgetés, amelyet Szigeti László, a pozsonyi Kaligramm Kiadó igazgatója vezetett, a konferencia kiemelkedő eseménye volt. Nagy érdeklődés kísérte Kis János előadását az emberi jogok újralfedezéséről, Wiktor Osiatynski professzorét arról, hogy miképpen kapott a téma egyre nagyobb szerepet a nemzetközi kommunikációban, és Szergej Kovaljovét a napjainkban is sűrűn előforduló jogsértésekről. A konferencia tiszteletére Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere, valamint Bozóki András, a kulturális örökség minisztere adtak fogadást. A konferencia szervezői és Havel elnök együttesen tartottak sajtótájékoztatót. A konferencia megrendezését a Nemzetközi Visegrád Alap, a The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation és a Szerencsejáték Rt. támogatása tette lehetővé.

Alperes: az állam

Mink András: Az alperes: az állam – A Magyar Helsinki Bizottság története

Harminc évvel ezelőtt a Helsinki Záróokmányt aláíró államok kötelezettséget vállaltak az emberi jogok tiszteletben tartására. Szerinte Kelet-Közép-Európában akadtak emberek, elsőként a Moszkvai Helsinki Csoport tagjai 1976-ban, akik nyíltan gyakorolni kezdték mindazokat a jogokat, melyek tiszteletben tartására kormányaik kötelezettséget vállaltak. A Nemzetközi Helsinki Szövetség az ő ügyük támogatására alakult. Éppen húsz évvel ezelőtt, 1985 októberében került sor a nemzetközi szövetség első látványos rendezvényére, a budapesti Alternatív Kulturális Fórumra. És körülbelül tíz évvel ezelőtt kezdte el a Magyar Helsinki Bizottság rendszeres jogvédő tevékenységét az új magyar demokráciában. A könyv erről a tíz-, húsz-, harmincéves történetről szól. A kötet, számos eredeti dokumentum felhasználásával 1975-től a Helsinki Záróokmány aláírásától napjainkig követi nyomon a nemzetközi emberi jogi mozgalom és a magyar jogvédő szervezet történetét. (Kiadó: Magyar Helsinki Bizottság, ISBN: 9638695900, 2800 Ft)

A Nemzetközi Helsinki Szövetség éves közgyűlése

A Magyar Helsinki Bizottság volt az IHF éves közgyűlésének házigazdája Budapesten 2005. november 17-20-a között.

Fesztivál az emberi jogok világnapján

2005. december 10-én, az emberi jogok világnapján a Bizottság a TASZ-szal (Társaság a Szabadságjogokért) és a Mászág Alapítvány/NEKI-vel közösen emberi jogi fesztivál szervezett a budapesti Gödör Klubban. A Bizottság „Az emberi jogok és a migráció: Idegenek közöttünk, magyarok Magyarországon – avagy mit tehet a magyar állam azért, hogy a határon túli magyarok valóban gyökeret ereszhessenek Magyarországon?” címmel szervezett kerekasztal-beszélgetést, amelyen egy határon túli magyar család, dr. Nagy Boldizsár egyetemi tanár (ELTE-CEU), és dr. Avarkeszi Dezső országgyűlési képviselő vettek részt. A beszélgetés célja részben az volt, hogy a határon túli magyarok nehézségein keresztül rávilágítson a bevándorlási hatóság gyakran méltánytalan jogalkalmazási gyakorlatára, és eloszlassa azt a téves feltevést, hogy a magyar nemzetiségűeket a belügyi szervek kedvezményes bánásmódban részesítenék.

5. Munkatársaink 2005-ben

Bükkösy Nikolett pénzügyi munkatárs, Farkas Lilla ügyvéd (2005. novemberig), Gál Anikó pénzügyi munkatárs, Győző Gábor jogász, Gyulai Gábor menekültügyi információs és képzési referens, Raluca Iagher gyakornok, Kádár András Kristóf programkoordinátor, ügyvéd, Kárpáti József ügyvéd, Boyan Konstantinov programkoordinátor, Kőszeg Ferenc elnök, Maros Eszter adminisztratív asszisztens, Mike Matheson gyakornok, Németh Dóra adminisztratív asszisztens, Pardavi Márta ügyvezető igazgató, Pohárnok Barbara programkoordinátor, Somogyi János ügyvéd (2005. áprilisig), Szabó Tímea programkoordinátor, Tari Attila Barnabás ügyvéd, Tóth Balázs programasszisztens

A Bizottság munkáját 2005-ben több önkéntes munkatárs is segítette: Mike Matheson (Kanada), Aynur Gulieva (CEU HRSI/Azerbajdzsán), Benkó Boglárka, Greg Csiszár (Kanada), Cozette Thanh-Thao Tran-Caffee (USA), Székelyi Márton.

6. Támogatóink

A Magyar Helsinki Bizottság céljainak és programjainak megvalósítását az alábbi adományozók értékes támogatása segítette 2005-ben: ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, Európai Közösség, Európai Menekültügyi Alap, Európai Unió – Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR), Európai Unió – Phare ACCESS Programme, Fischer Ádám, Holland Külügyminisztérium MATRA programja, John D. & Catherine T. MacArthur Alapítvány, Nemzeti Civil Alapprogram, Nemzetközi Visegrád Alap, Nyílt Társadalom Alapítvány, Soros Alapítvány, Szerencsejáték Rt.

Budapest, 2006. október 30.

a Magyar Helsinki Bizottság választmánya